

ע"פ 5411/13 - יגאל אפרת נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 5411/13

לפני:
כבוד המשנה לנשיא מ' נאור
כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופט מ' מזוז

המערער: יגאל אפרת

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על גזר הדין של בית המשפט המחוזי בחיפה מיום
10.6.2013 בת"פ 44670-03-13 שניתן על-ידי
השופטת ח' הורוביץ

תאריך הישיבה: כ"ד בחשון התשע"ה
בשם המערער: עו"ד לימור יצחק
בשם המשיבה: עו"ד חיים שוויצר
(17.11.2014)

פסק-דין

השופט נ' סולברג:

1. ערעור על גזר הדין של בית המשפט המחוזי בחיפה מיום 10.6.2013 בת"פ 44670-03-13 (השופטת ח' הורוביץ), בו נדון המערער ל-5 שנות מאסר בפועל ומאסר-על-תנאי, וכמו כן חוייב בתשלום פיצוי כספי למתלוננים,

עקב הרשעתו בביצוע עבירות של שוד בנסיבות מחמירות, דרישת נכס באיומים, גניבה, נהיגה ללא רישיון, ונהיגה בהעדר פוליסת ביטוח.

עיקרי העובדות

2. ביום 26.2.2013, בשעות הלילה המאוחרות, הזמין המערער פיצה מפיצריה בקריית-ביאליק, לכתובת מסויימת בקריית חיים. המערער התמקם בסמוך לאותו מען, וארב לשליח, אשר הגיע לאזור כחצי שעה לאחר מכן, כשהוא רכוב על קטנוע. השליח לא הצליח לאתר את המזמין. אז, הגיח המערער ממחבואו, ניגש לכיוון השליח, ובעודו אוחז בחפץ הנחזה להיות אקדח, הורה לו להתניע את הקטנוע. המערער משך מראשו של השליח את הקסדה שחבש, איים עליו באקדח המדומה, דרש ממנו את מכשיר הטלפון הסלולרי שלו, תבע ממנו להוציא את כל הכסף שברשותו, ולקח מידיו צרור מפתחות. השליח הצליח לחטוף את מכשיר הטלפון הסלולרי שלו בחזרה מידי המערער וברח מן המקום. המערער עלה על הקטנוע ונמלט מהזירה, כשהוא נוהג ללא רישיון נהיגה תקף ובהעדר פוליסת ביטוח בת-תוקף (להלן: האירוע הראשון).

3. כשבועיים לאחר מכן, בשעות הלילה המאוחרות של יום 13.3.2013, הזמין המערער פיצה מפיצריה בקריית-ים, לדירה שאינה קיימת בבניין בקריית-חיים. גם בפעם הזו, התמקם המערער בסמוך לאותה כתובת, וארב לשליח, אשר הגיע לאזור בחלוף כחצי שעה, כשהוא רכוב על קטנוע. משלא עלה בידו של השליח לאתר את מען ההזמנה, ניגש אליו המערער ואמר לו "בוא רגע אני חיפשתי אותך". המערער תפס את צרור המפתחות שהחזיק השליח, כיוון לעברו סכין מטבח, והורה לו "תביא את כל הכסף... את הארנק, את הטלפון", תוך שהוא עורך חיפוש בכיסיו ומאיים עליו כי "אשחט אותך אם לא תוציא הכל". השליח המפוחד מסר למערער את צרור המפתחות שלו, את קסדת הראש שחבש, את מכשיר הטלפון הסלולרי מסוג 'אייפון' שברשותו, ותיק ובו 300 ₪. המערער רץ לעבר הקטנוע, עלה עליו ונמלט מהמקום, כשהוא נוהג ללא רישיון נהיגה תקף ובהעדר פוליסת ביטוח בת-תוקף. כעבור כמה שעות, לאחר שהגיש תלונה במשטרה ובעודו תר אחר המערער באזור שבו נשדד, הבחין השליח במערער רכוב על הקטנוע, והצליח לתפוס אותו. המערער נפל מהקטנוע, והשליח הצליח לעכבו עד להגעת השוטרים למקום (להלן: האירוע השני).

4. במסגרת הסדר טיעון, הודה המערער בעובדות האירוע הראשון, והורשע בביצוע עבירות של דרישת נכס באיומים, גניבה, נהיגה ללא רישיון, ונהיגה בלי פוליסת ביטוח. על יסוד הודאתו בעובדות האירוע השני, הורשע המערער בביצוע עבירות של שוד בנסיבות מחמירות, נהיגה ללא רישיון, ונהיגה בהעדר פוליסת ביטוח. הסדר הטיעון לא כלל הסכמה לגבי העונש.

עיקרי גזר הדין

5. בית המשפט המחוזי עמד על אופן פעולתו השיטתי והמתוכנן של המערער, אשר יצא מן הכוח אל הפועל בשני אירועים נפרדים, בהפרש זמנים קצר, והופנה כלפי שני מתלוננים צעירים, אשר ביקשו להרוויח את לחמם כשליחי פיצה, והיו קורבן לשוד תחת איומי סכין וחפץ הנחזה להיות אקדח. אחד המתלוננים אף העיד כי היה זה יומו הראשון בעבודה, שממנה התפטר בעקבות האירוע. בית המשפט המחוזי ציין כי מדובר בעבירות שיש בביצוען פגיעה בערך חברתי מוגן של

הגנה על שלום הציבור, רכוש וגופו. כמו כן, במסגרת האירועים ביצע המערער עבירות נלוות של נהיגה ללא רישיון ובהעדר פוליסת ביטוח. בית המשפט המחוזי הטעים, עם זאת, כי למעשיו של המערער לא נלוותה אלימות פיסית וכי שוויו של הרכוש הנגנב היה נמוך. בנסיבות, קבע בית המשפט המחוזי כי מתחם הענישה ההולם לעניין האירוע הראשון נע בין שנתיים ל-4 שנות מאסר בפועל, וכי מתחם הענישה ההולם לעניין האירוע השני נע בין 3 ל-6 שנות מאסר בפועל.

6. בית המשפט המחוזי התחשב בעברו הפלילי המכביד של המערער, הכולל 12 הרשעות שונות, שלל עבירות תעבורה, רכוש, סמים ואלימות. העבירות הרבות שנזקפו לחובתו של המערער, כבן 40, נצברו באופן עקבי, מצעירותו ועד לבגרותו. בשנת 2001 נדון המערער ל-24 חודשי מאסר בפועל, בעקבות הרשעתו בביצוע שוד מזוין. בגזר הדין האחרון שניתן בעניינו, לקראת סוף שנת 2009, הושתו עליו 46 חודשי מאסר בפועל, אשר כללו הפעלת 3 מאסרים מותנים, וזאת לאחר שהורשע, בין היתר, בכמה עבירות של גניבה. את העבירות מושא דיונו ביצע המערער זמן קצר בלבד לאחר שחרורו ממאסרו האחרון. מן העבר השני, יחס בית המשפט המחוזי חשיבות גם להודאתו של המערער, אשר חסכה זמן שיפוטי יקר ואף לימדה על הפנמה והבעת חרטה, למרות שניתנה רק לאחר העדת חלק ניכר מעדי התביעה. עוד שקל בית המשפט המחוזי לקולה את העובדה כי המערער נפגע עובר ללכידתו, את נסיבותיו האישיות והמשפחתיות, כמו גם את הצהרותיו כי הוא בשלבי גמילה מסמים, וכי ברצונו להשלים את ההליך, להבריא, לצאת לשוק העבודה ולילך בדרך חדשה. על רקע זה, מצא בית המשפט המחוזי כי יש מקום להורות על ריצוי של חלק מעונשי המאסר שיוטלו על המערער בחופף. לאור כל האמור לעיל, גזר בית המשפט המחוזי על המערער 5 שנות מאסר בפועל (שנתיים בגין האירוע הראשון, 4 שנים בגין האירוע השני, כששנה תרוצה בחופף), 18 חודשי מאסר-על-תנאי, וחיוב אותו בתשלום פיצוי כספי למתלוננים בסך של 2,000 ו-5,000 ₪.

עיקרי טענות הצדדים בערעור

7. לשיטת המערער, שגה בית המשפט המחוזי בקביעת מתחם הענישה ההולם בגין האירוע הראשון. המנעד שהציגה המשיבה, ושהתקבל על-ידי בית המשפט המחוזי, רלבנטי לעבירה של דרישת נכס באיומים סיפא, שהעונש המקסימלי הקבוע בצדה הוא 10 שנות מאסר, ואילו המערער הואשם והורשע בביצוע עבירה של דרישת נכס באיומים רישא, שהעונש המקסימלי הקבוע בצדה הוא 5 שנות מאסר, ואשר טווח הענישה המקובל בגינה נע בין כמה חודשי מאסר בפועל עד שנת מאסר בפועל בלבד.

8. זאת ועוד, לטענת המערער, שגה בית המשפט המחוזי גם בקובעו, "ללא כל הנמקה", כי מתחם הענישה ההולם לעניין האירוע השני (שוד בנסיבות מחמירות) נע בין 3 ל-6 שנות מאסר בפועל. פסק הדין היחיד שאליו הפנה בית המשפט המחוזי בהקשר זה ניתן עובר לתיקון מספר 113 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין), אינו כולל הפרדה בין הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה לבין הנסיבות שאינן קשורות בביצועה, ומשכך אינו יכול להוות בסיס לקביעת מתחם הענישה ההולם. גם פסקי הדין שאליהם הפנתה המשיבה שונים בנסיבותיהם, ועוסקים בין היתר במצבים שבהם הופעלה אלימות של ממש או שדובר ב'מכת מדינה'. לעמדת המערער, טווח הענישה המקובל בנסיבות דומות לנסיבות האירוע דנן, מצדיק קביעת מתחם הנע בין 6 חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות לבין 3 שנות מאסר בפועל, והכל בשים לב לפסיקה שאליה הפנה ולשיקולי אחידות ושוויון בגזירת הדין.

9. מוסיף המערער וטוען, כי הגם שבית המשפט המחוזי עמד בגזר הדין על נסיבות שונות שאינן קשורות בביצוע העבירות, ניכר כי ניתן להן משקל זעום בלבד, אם בכלל. בהקשר זה מצביע המערער, בין היתר, על כך שהותקף ונחבל באופן ממשי על-ידי אחד המתלוננים בעת לכידתו; הודה במיוחס לו וחסך זמן שיפוטי יקר; הביע חרטה כנה; הבין את הפסול שבמעשיו; גילה אמפתיה כלפי קורבנות העבירות; ביקש להשתלב בהליכי שיקום ועוד. כמו כן, נסיבותיו האישיות והמשפחתיות הקשות של המערער, ומצוקתו הכלכלית אשר הובילה להדרדרותו הנוכחית, מצדיקים התחשבות נוספת והתערבות בחומרת העונש שנגזר עליו.

10. לבסוף, מלין המערער על שיעור הפיצוי הכספי בו חוייב לפצות את המתלוננים, בהתחשב בעובדה שחלק הארי של הרכוש הגנוב נמצא או הוחזר, ובשים לב לכך שלא הוכח כי נגרמו למתלוננים צלקות נפשיות או נזקים ממוניים של ממש. ממילא, אין ביכולתו של המערער לעמוד בתשלומים אשר הוטלו עליו.

11. מנגד, טענה המשיבה כי שיקולי הענישה ששקל בית המשפט המחוזי הם נכוחים, וכי גזר הדין תואם את רמת הענישה המקובלת בכגון דא. מכל מקום, אפילו היה נמצא כי העונש אשר הושת על המערער חמור, הרי שמסוכנותו הרבה ועברו הפלילי המכביד מצדיקים סטייה, מעבר לרף הענישה המקובל, בכדי להגן על שלום הציבור. נוסף על כך, המערער טרם שילם את הפיצוי הכספי למתלוננים, ויש לזקוף זאת לחובתו.

דין והכרעה

12. כידוע, אין זה מדרכה של ערכאת הערעור להתערב בחומרת העונש שהוטל על-ידי הערכאה הדיונית, אלא במצבים חריגים, בהם נפלה בגזר הדין טעות מהותית, או כאשר טמונה בו סטייה קיצונית מרמת הענישה המקובלת בנסיבות דומות (ראו, למשל: ע"פ 1242/97 גרינברג נ' מדינת ישראל (3.2.1998)). דעתנו היא כי העניין שלפנינו אינו נמנה על אותם מצבים מיוחדים המצדיקים התערבות שכזו.

13. מעשיו של המערער חמורים המה. לא אחת עמד בית משפט זה על ההכבדה הנדרשת בענישתם של פורעי חוק באישון-ליל, בייחוד במצבים בהם קורבן העבירה מהווה 'טרף קל', בשל אופי מלאכתו ושעות עבודתו (השוו: ע"פ 9647/09 שור נ' מדינת ישראל, פסקה י"א (14.10.2010); סעדייב נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (10.4.2013); ע"פ 5368/14 אברהם נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (8.9.2014)). דברים אלו יפים גם לעניינו, בו נטפל המערער באופן שיטתי ומתוכנן, בשתי הזדמנויות שונות, תוך זמן קצר, ולאחר שראה כי טוב, אל בחורים צעירים העובדים בגפם כשליחים, בשעות הלילה המאוחרות. המערער הוביל את המתלוננים למיקום שבחר, במועד שקבע, הצטייד מראש בחפצים הצפויים להטיל אימה על קורבנותיו, וארב להם. לכך יש להוסיף, כי במקור גזל המערער רכוש בשווי לא מבוטל (ובכלל זה הקטנועים), הגם שרובו הושב לבעליו בסופו של דבר. אכן, באירועים אלימים ומכוערים עסקינו, ואין בעובדה כי אלו לא הדרדרו לפסים אלימים עוד יותר, או נסתיימו בחבלות, כדי לשנות ממסקנה זו.

14. באשר לאירוע הראשון, אמת נכון הדבר – המערער הואשם והורשע בעבירה של דרישת נכס באיומים, על-פי הרישא לסעיף 404 לחוק העונשין, ולא על-פי הסיפא, הכוללת נסיבה של נשיאת נשק חם או קר. עם זאת, אין משמעות הדבר כי שימוש בחפץ ש'רק' נחזה להיות אקדח אינו חמור (השוו: ע"פ 452/14 דבוש נ' מדינת ישראל, פסקה

15 (3.4.2014); ע"פ 2146/13 בן דלק נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (25.7.2013)). מכל מקום, אפילו לשיטת המערער, מתחם ענישה ההולם לעניין העבירה של דרישת נכס באיומים (רישא) נע בין כמה חודשי מאסר בפועל עד שנת מאסר בפועל. נוסף על כך, יש לזכור כי המערער הורשע גם בעבירה של גניבה, עובדה הנעדרת כל התייחסות בטיעוניו. בית המשפט המחוזי ציין מפורשות כי בגין האירוע הראשון גזר על המערער, במצטבר, שנת מאסר אחת בפועל בלבד, ובנסיבות העניין לא נמצא כל טעם המצדיק התערבות בהחלטה זו.

15. באשר לאירוע השני, ברי כי מגוון עבירות השוד ונסיבותיהן הוא רחב ביותר. הדבר עולה בבירור גם מן הפסיקה שאליה הפנה המערער, העוסקת באירועים אשר נסיבותיהם ניתנות לאין-ספור הבחנות ותתי-הבחנות בהשוואה לענייננו, חלקן לקולה, חלקן לחומרה. עם זאת, מן הראוי לציין כי כמה מן האסמכתאות המרכזיות שעליהן התבסס המערער קשורות בעבירת השוד, בעוד שבמוקד דיוננו-שלנו ניצבת עבירת השוד בנסיבות מחמירות. לאחר שבחנתי את הפסיקה שהוגשה לעיוננו, ובכלל, הגעתי לכלל מסקנה כי אפשר שקיימת בענייננו החמרה מסויימת בקביעת מתחם הענישה. אולם גם תחת הנחה זו, לא מצאתי כי מדובר בסטייה של ממש המצדיקה את התערבותה של ערכאת הערעור. יתרה מזאת, גם אם הטווח שנקבע נוקשה יתר על המידה, סבורני כי אין בכך כדי להשפיע על התוצאה הסופית, העולה בקנה אחד עם רף הענישה המקובל בנסיבות דומות ואף מוצדקת בנסיבות העניין (בפרט, תוך אימוץ נקודת מבט רחבה יותר, והשקפה על שני האירועים דנא גם יחד).

16. מבלי להמעיט מנסיבות חייו האישיות והמשפחתיות של המערער, ממצבו הכלכלי, או באיזה מן השיקולים האחרים לקולה אשר קיבלו ביטוי מפורש בגזר הדין של בית המשפט המחוזי, דומני כי נוכח הרשעותיו הרבות, אין מנוס מלהעניק לשיקול בדבר עברו הפלילי ה'עשיר' את הבכורה. בין היתר, ניכר כי המערער הסתבך לא אחת בעבירות של שוד וגניבה, ואף ריצה שנות מאסר לא מעטות בגין. במסגרת גזר הדין האחרון הושתו עליו קרוב ל-4 שנות מאסר בפועל, דבר שלא הרתיעו מלבצע את העבירות דכאן זמן קצר לאחר שחרורו. במעשיו, העיד המערער על עצמו כי אין עליו מורא החוק, וכי שומה למצות עמו את הדין.

17. לקראת סיום, נציין כי לא ניתן להידרש לטענותיו של המערער ביחס לשיעור הפיצויים הכספיים בהם חוייב, משום שהמתלוננים לא צורפו כצד להליך כפי הנדרש בהלכה הפסוקה (ראו, למשל: ע"פ 169/89 חטיב נ' מדינת ישראל, פ"ד מג(2) 549 (1989); ע"פ 5225/03 חבאס נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(2) 25 (2003); סעיף 78 לחוק העונשין).

18. סיכומי של דבר, העונשים אשר הוטלו על המערער משקפים איזון ראוי בין מכלול השיקולים הצריכים לעניין, וממילא אינם מקימים עילה מוצדקת להתערבותנו. לפיכך, הערעור נדחה.

ניתן היום, י"ח בכסלו התשע"ה (10.12.2014).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

המשנה לנשיא

